

NIEWIARA (79) sb f

Zawsze w pisowni łącznej.

e oraz oba a jasne.

sg N niewiara (12). ◇ G niewiary (20). ◇ D niewierze (1). ◇ A niewiarę (27) [w tym: -e (1)]. ◇ I niewiarą (7). ◇ L niewierze (7), niewiarze (1) *PudłDydo*. ◇ V niewiaro (1). ◇ pl N niewiary (2). ◇ A niewiary (1).

Sł stp notuje, Cn s.v. niewierność, Linde XVI w.

1. Nieuznawanie prawd objawionych, nieuznawanie Boga, bezbożność; *incredulitas PolAnt; infidelitas Cn* (54) : *OrzQuin* L2, Qv marg, Q2; Do tego Miąftá/ piłze Cypryan S./ przyftępu nie mogła mieć/ po ApoftolŃkiej náuce żadna niewiárá. *ReszList* 190; *WujNT* 31.

niewiara przeciw komu (1): Iáka ieft ŃproŃnoŃ nyewyáry przeciw P. Bogu/ s ktorey Ńrogie Ńzemránie y bluźnirŃtwo pochodzi. *LubPs* R6 marg.

niewiara czyja [w tym: *pron poss* (13), *ai poss* (2), *G pron* (2)] (17): Tákże y dziś ieŃli Ńie w niewierze Ńwey nie obaczymy/ á KriŃtuŃá Pána y náuki iego Ńluchać nie będziemy/ pewnie iż nie wnidziemy do wiecznych roŃkoszy á vŃpokoienia Ńwoiego. *LubPs* V4, R5v; Bo wŃzytko to co widzisz teź byli Anyeli/ [...] Ale prze ich niewiárę márnie Ńá Ńtráçeni/ A w piekielnych ciemnoŃciach wiecznie oŃáçzeni. *RejWiz* 86; *OrzList* b2v; *OrzQuin* C4, Yv, Aa3; *RejPos* 29v [2 r.], 81, [290]v [2 r.], 300; Abowiem ná to dobra á proŃta odpowiedź ieŃt/ iż KryŃtus wŃzem Ciáło y Krew Ńwoię dáie/ ále iż niewierni záwieráią drzwi ŃzczodrobliwoŃci PáñŃkiej Ńwoią niewiárą y złoŃcią. Przetoź nie biorą tego co im bywa podano. *WujJudConf* 261; *CzechRozm* 198v; *WujNT* 139, 365.

W połączeniach szeregowych (7): WŃŃytek narod Iozephow [...] Odegnáł Pan w gnyewyie Ńwym od oblicza Ńwego/ [...] Iż w nich vpor nyewyárę złoŃć wrodzoną baczył *LubPs* S2, R5v; *OrzRozm* T2v; ná przeciwniká z buntem twoim iedzie/ iemu nieprawdę/ niewiárę/ y nieŃprawiedliwoŃć zádáie *OrzQuin* Cv; Tu iuź wieŃz okrucieñŃtwo ono pirwŃze/ niewiárę/ y wŃzytki złe Ńpráwy PáwŃá onego *RejPos* 284v; A nam záŃ zá niewiárę y zá pogárdzenie łáłki nam pokazáney/ y zá odpádnienie od raz ŃkoŃztowánych dárow duchownich niebieŃskich/ ŃtráŃzliwe iákies oczekawánie Ńádu [...] ieŃt náznáçzone. *CzechEp* 368; Abowiem zgáçzác Ńię w niewierze/ w Haeretyctwie/ ábo w ktorymkolwiek innym grzechu ieŃt pokoy fałszywy *WujNT* 44.

W przeciwstawieniu: »wiara ... niewiara« (5): A thák widziŃsz/ że nie twoiá wiárá czyni ciáłem Sákráment ten/ áni twoiá niewiárá ono pŃuie *OrzList* b2v; *OrzQuin* 13, K4v marg, L3v; áby wiáry S. y iey wyznániá y náuki niebieŃkiej był opoká/ poŃilenim/ y vkrzeczénim/ vkázuiác co wiárá/ á co niewiárá *SkarJedn* 121.

W porównaniu (1): niewiárá zá niewolą záwŃze chodzi/ ták iáko záŃie zá Ńwobodą chodzi wiárá z dobrego Ńercá/ y z vprzéyméy miłóŃci pochodząca. *OrzQuin* Qv.

Zwroty: »mieć w sobie niewiárę« (1): [jest potępiiony] iż ma w Ńobie niewiárę/ iáñną przyczynę Ńwego potępienia *WujNT* 314.

»nawrócić się z niewiary« (1): y wŃzythek dom iego náwroćił Ńie z niewiáry Ńwoiey *RejPos* 244v.

»okazać (a. pokazać) niewiárę« [szyk zmienny] (2): Wnet okazáli nyewyárę w Ńobye złą przyŃáde/ Nie czekáýąc wnet wzgárdzili ná wŃŃem PáñŃką rádę *LubPs* Y2v; *NiemObr* 45.

»porzucić niewiarę, przestać niewiary« = *przestać być bezbożnikiem (1:1)*: Aby oni poznawfły ty yego hoyności/ Porzucili nyewyárę y fprofné fwe złości. *LubPs* P5; Ták iákoby tho y káždemu wiernemu przyfłufzáło fprzećiwić fie niewiernemu/ á vpominác go s tego/ áby przeftał niewiary fwoiey/ á ftnął wiernie przy Pánu fwoim. *RejPos* 29v.

»w niewierze uczynić, uczyniony« = *uczyniony przez człowieka niewierzącego (1:1)*: Prawdác iefť że ich vczynki dobre w niewierze vczynione/ nie były im płatne ku zbawieniu *WujJud* 64; Ktory pierwey byłem bluznierz/ y prześiádownik/ y krzywdzićiel/ ále iuż dofzedłem miłofierdzia/ iżem niewiedząc vczynił wniewierze [*quia ignorans feci in incredulitate*]. *BudNT* 1.Tim 1/13.

Wyrażenia: »błąd niewiary« (1): Heretyk ten iefť; ktory poięty nowego błędu niewiary vpornie broni. *WujJud* 20.

»niewiara kacerska« (1): y Przywileie Królestwá Polfkiego pofpolité/ [...] popifáné/ y w Polfzce ná wieczné czáfy poftáwioné/ przeciwko Niewierze wáfzýy Kácérkfkiéy/ ku obrónie Polfkiéy Korony. *OrzQuin* Aa3.

»niewiara pogańska« (1): Iednak Ewángelikowie dziefieyfzy przeciw temu fpor trzymáią/ iáko dziedzicy y obrońcy niewiary pogáńfkiey. *WujNT* 365.

»sprosna niewiara« (1): Nie chcyeyciefz ferc wáfłych fprofną niewiárą zátwardzác *LubPs* V4v.

»zatwardziała niewiara« (1): fámi byli przyczyną dobrowolney y zátwardziáley niewiary fwoiey. *WujNT* 139.

Szeregi: »niewiara i błąd« (1): tylko fám ieden był y iefť Kościoł Rzymfki/ do ktorego niewiárą y błędy [...] nigdy przyfłępu mieć niemogły *WujJud* 121.

»głupstwo i niewiara« (1): W czym głupfstwo fwe y niewiárę pokázuią; bo kiedyby w nich była prawdziwa wiárá/ doználiby Chriftulá w fobie miefzkáiącego *NiemObr* 45.

»niewiara i grzech« (2): A ty rácz oświećić z miłofierdzia fwego fwiętego/ ty záfwiągnione niewiárą y grzechem oczý náfze *RejPos* 113v, 110v.

»krnąbrność i niewiara« (1): Oznáymuie przecz ták długo odwłaczał/ iż ich nie karał zá ich krnąbrność y niewiarę. *BibRadz* Ez 48 arg.

»wiara i (a)l)bo niewiara« (3): [*czego się dzierzeli*] poki ty nowe wyáry álbo nyewyáry były nyepowftály : A dobrze fye im wodziło *KromRozm* III K6v; *OrzQuin* Yv; A iefli złe [*będą w kim uczynki*] ábo żadne: tedy też fą znákem złey wiáry/ ábo niewiáry. *CzechRozm* 214. [*Ponadto w przeciwstawieniach* 5 r.]

Wyrażenia przyimkowe: »z niewiary« (2): Iáko Pan wrzekomo fpi gdi fie do niego z nyewiáry ludzye vciekáią/ iż iákoby nigdy nie fłyfał *LubPs* Sv marg.

~ *W przeciwstawieniu*: »z niewiary ... wiárą« (1): W obietnicy też Bożey z niewiáry nie wátpił: ále fię vmocnił wiárą/ oddawfzy chwałę Bogu [*In repromissione etiam Dei non haesitavit diffidentia, sed confortatus est fide dans gloriam Deo*] *WujNT* Rom 4/20. ~

»prze niewiarę« (2):

~ *prze niewiarę czyją* (1): Iż błogáfłáwiona to mátká ktora nigdy nie rodziła/ y ty pierfi ktore nigdy nie karły tákiego człówieká/ ktoryby prze niewiárę fwoię/ [...] miał przyść ná ták okrutny dekret/ á ná thák frogie wyroki Páná fwoiego. *RejPos* 106.

Szereg: »prze niewiarę albo niedowiarstwo« (1): Abowiem nieprzez iákifzkolwiek grzech ále iedno przez lámę niewiare álbo Niedowiarstwo z Kościoła Bożego ludzie wypadaią. *WujJud* 138. ~

W przen (4) : w którym [Kościół Pański] ią nieomylnie káždemu odpulżezone grzechy/ á sftawaią iie fercá zátwardzone w nyewierze/ czyfthe á przeżroczyfthe ku wierney chwale Bożey. *LubPs* T2v; á niżli siekiérá gniewu tego Bożego/ który iuż wiśi nád námi/ ośtrzem vderzy w korzeń czérwiwy wiary/ y owłzem niewiary náłżey. *OrzQuin* Yv; *RejPos* 110v, 113v.

2. Niedowierzanie, nieufność; incredulitas PolAnt (10) :

niewiara w czym (1): Pátrrze co to czyni niewiará á wátpienie w obietnicach Páńskich. *RejZwierc* 257.

niewiara czyja [w tym: pron poss (3), ai poss (2), G sb (1)] (6): gdzie téfz dziwował się/ prze niewiarę (marg) niewierzenie (—) ich. *MurzNT Mar* 6/6; Też thu zwykłym obyczaiem w tym vpominaniu przekláda nam niewiarę żydowfką/ iż oni zá fwe niedowiarstwo nie vřzli pomřty *LubPs* V4, P6v marg, Y3v marg; *BudNT Mar* 16/14; *CzechRozm* 198v.

Szeregi: »zła sława a niewiara« (1): Bo wieřz iż dłuęo krzywdá/ nierádá záżywie/ [...] Y nie baczyřz pożytek/ iákic s tego rořcie/ Zła fławá/ a niewiará *RejZwierc* 123.

»upor i niewiara« (2): Hárdé to pytánie twoie/ vpor u y niewiary pełné. *OrzQuin* G; *CzechRozm* 198y.

»niewiara a wátpienie« (2): Iż z nyewyará á z wátpyeniem wzywał Pána řwego. *LubPs* Y3v; *RejZwierc* 257.

»niewiara i zatwardzenie serca« (1): y wymáwiá (iym) niewiarę ich/ y zátwardzenie fercá [incredulitatem eorum et duritiam cordis]/ iż tym ktorzy iy widzieli w zbudzoneęo/ nie wierzyli. *BudNT Mar* 16/14.

3. Niewiernóř, nierzetelnoř, wiarořmnoř, niestaoř, przewrotnoř; perfidia Cn (15) : O niewiáro niewierna á nieřzczefna/ O niemiōřci wielka *HistRzym* 15; Iuż tyřiac lat temu będzie, iák niewiary pełno wřzędzie. W vřćiech miōd: iák mleko mowá: W fercu zořć: iáłowe řłowa. *KlonWor ded* * *2 v.

niewiara czyja [w tym: pron poss (4), G sb (2)] (6): *BierEz* L4: Ieřtliże też řie ożeniřz, wieczna pracza tobie zawřze náftanie, narzekanie, fukanie, pořagu na oczy wymiatanie, niewiara żony z żeńřkimi przyiaciořmi gniewanie *BielŻyw* 50; *Diar* 23; Záłobá á vřkárzenie ná niewiary przyiacioř obłudnych/ iáko byli Achitofel á Iudařz. *LubPs* L3 marg; *RejPos* 347; Więć chocia mi zle życzyřz: ia więcey miłuię/ A ná niewiarze twoiey/ miōřć řwá buduię. *PudłDydo* B.

W pořczeniach szeregowych (5): Oczy czyrwone y też we řłach pływaiące znamionuie řwá wołá, pychę okrucieřstwo, wzgardzanie drugich, niewřthyd, niewiarę, kłámřstwo *GlabGad* N7, P3v, P7v; Dáley Pan thu wřpomináć raczy plugáwce á cudzořoźniki. [...] Bo tám mężoboyřtwa/ bo tám opilřtwá/ bo tám zdrády/ niewiary/ y wřzytki niecnoty řie zámykaią. *RejAp* 179v; *GórnDworz* Mm4.

Zwrot: »doznawać niewiary [w czym]« (1): Wałaszy także acz z nami są sprzymierzeni, ale doznawalichmy nieraz ich niewiary w tym, jako nam statecznie takowe przymierze chowaią. *Diar* 23.

Szereg: »niewiara i (a) zdrada« [szyk 1:1] (2): Vcżże řie też ty wyznawáczu řłowá Páńřkiego/ [...] á iáka ieřt zapłatá twoiá/ á iáka też ieřt řroga pomřtá twoiá/ zá niewiarę á zdrádeę twoię. *RejPos* 347;

Doświadczyli y goŝpodarze/ ktorzy wielką zdrądę y niewiárę wczeládzi włafney potym poználi *WujJud* 89v.

Wyrażenie przyimkowe: »z niewiary« (1): GDyż táki błąd z niewiary pánuie ná ŝwiecie *PaprPan* Ff4v.

Synonimy: 1. *ateizm, bezbożność, niezbożność, przezbożność*; 2. *niedowiarstwo, nieufność, wątpienie*; 3. *niestałość, przewrotność*.

Cf **NIEWIARSTWO, NIEWIERNOŚĆ, WIARA**

IM